

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinstvi je moč«.

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 25 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 30 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Opravištvo »via Zonta 5«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrente« Tip. Huala; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznane in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Volilna reforma.

V Avstriji se godé od nekdanj čuda in tako čudo ni sicer zadnja od cesarja potrjena volilna reforma, ampak čudo je to, da se je ta volilna reforma izvršila pod ministerstvom Taaffejevim, kateremu zanikajo liberalci, alias ustavoverci razum za svobodo in ga zovoje retrogradno ali nazadnjaško ministerstvo in da se ta reforma ni zgodila pod poprejšnjimi ministerstvi, ki so si dajala naslove svobodoljubnih ali liberalnih, in meščanskih ali »purgarskih« ministerstev. Še večje čudo je to, da so se liberalci ali ustavoverci ustavljali v državnem zboru tej reformi, o kateri vendar ne more nihče trditi, da ne bi bila svobodnjaška ali liberalna.

Kaj torej pomenja to čudo, kaj dokazuje? Večkrat smo že pisali, da so ustavoverci le nazovi-liberalci, da so le do tam liberalni ali svobodnjaški, dokler ne trpi njih egoizem, dokler se polni njih žep in dokler morejo zatirati nemške narode. Njih liberalizem pomenja uničenje vsake prave občne svobode s pomočjo nemoralnih načel, s pomočjo sofistike. — Ti ljudje navajjajo navadno katoliškim jezuitom neka načela, vsled katerih nekda namen posvečuje sredstva; svet so naučili, da imenuje hlinavščino jezuitizem; ali jezuiti so svetu se svojo modrostjo in učenostjo koristili in rolo, katero naši liberalci pripisujejo jezuitom, igrali so oni in jo še igrajo, dokler pride še večji polom na nje, nego je uže prišel. Mi smo čitali v njih semitskih listih, kako so proklamirali pravo čisto prevaro za moralo, naj-surovejši materializem za filozofijo; gnjusilo se nam je tako proklamiranje, a vendar smo morali trpeti in trpeti smo pogumno, dobro znajoči, da taka načela morajo pasti prej ko prej. Znano je, da se je ta stranka zdaj v »Deutsch-Nationale« ali nemško-narodno prekrstila, a sam Bismarck se je prestrašil takih Nemcev in mnogo poštenih Nemcev denes pravi, da tako nemštvo le kompromituje nemško narodnost in nočejo imeti z njimi nič opravka. In Bogu bodi potoženo, ti ljudje, ta stranka, se še vedno ziblje v sladkem sanju, da se jej odpró vrata raznih ministerstev, da bodo še enkrat gospodarili v našej prelepi Avstriji.

No, in z lavorikami se je obdala ta stranka še le s tem, da je hotela prepreči volilno reformo, ako pomislimo, da je vendar prvo gaslo svobode v državi, da se kolikor le mogoče razširi volilno pravo. S tem dejanjem so se obodili pred vsem svetom, grof Taaffe jim je snel krinko raz obraza in zdaj, ko je cesar sam potrdil volilno reformo *slavi Taaffejevo ministerstvo največjo zmago nad svojimi sovražniki*. Pri vsem tem pa moramo reči, da je to, kar smo denes pridobili mi avstrijski državljani, še le začetek reforme; še bode moralo to ministerstvo popraviti marsikako v nebo vpajočo krivico pri volilnem redu, odstraniti marsikateri »humbug«, katerega so vrinoli v volilni red propali ustavoverci. Uže prav je, da v Avstriji ne moremo še misliti na občno volilno pravo; prav je, da se voli po grupah in interesih; pri vsem tem pa bi bilo želeli, da se popravijo nekatere čudne razmere.

Nekateri stanovi, na priliko velikoposestniki, trgovci, še preveč so zastopani; poslanci teh grup imajo v parlamentu ogromno večino, tudi trgovske zbornice imajo preveč poslancev, ako pomislimo, da trgovci vsi uže volijo v drugih grupah. Najkonservativnejši stan, kmetovalec pa ima najmanj zastopnikov in delalec čisto nobenega, in vendar primerno plačuje kmet največ davka in delalec plačuje indirektno tudi več, nego mnogokateri trgovec, ker on plačuje davek od vsacega kosčka kruha in vsacega kozarca vina, žganja itd., katerega povzije, kajti teorija o cenzusu po davku je prav lepa, a konečno plača le oni ves davek, kateri rabi in povzije pridelke in izdelke kmetijstva in obrtnije. No, s tem, da se je znižal tako zvali census, in da postane odselej volilec vsak, kateri plača neposrednjega davka 5 gld., s tem je uže storjen velik korak, više nego 100.000 ljudi je s tem zadobilo volilno pravo in po teoriji naturalistov zadobilo še le pravo državljanstvo; a to bo imelo upliv le na kakovost poslancev, a ne na zastopstvo samo; pomnožiti bi se moralo tudi število poslancev posebno v zadnjih razredih mest in na kmetih, potem bi bila ta reforma skoz in skoz dosledna, ker ni prav, da mesta in veliki posestniki tako ogromno prevladajo v drž. zboru. Tako na priliko voli zdaj v Trstu četrti mestni razred z okolico samo enega poslanca v drž. zbor, kar je očitno premalo, ako pomislimo, da je v tej grupi nad 1/10 vsega prebivalstva tržaškega z okolico in da torej 1/10 prebivalstva voli 3 poslance.)

*) Tržaški »Tagblatt« pravi, da bo se sedanjo volilno reformo patrijotični element v Trstu močno zadobil. Ra di

Enake, skoro še slabše razmere so na Goriškem, kder je 1/2 Slovencev, pa samo 1 slovenski drž. poslanec, mej tem ko imajo Lahi, katerih je komaj 1/3, na Goriškem, 2 poslance in tako nahajamo povsod, kder prebivajo Slovani, tako razdeljene volilne skupine, da ima 1/2 slovanskega prebivalstva samo 1/2 vseh državnoborskih poslancev in da Nemci, katerih je komaj 1/3 v Cizlajtaniji, razpolagajo skoro nad 1/2 poslancev v drž. zboru.

Ta krivica po narodnem in pravem stališču se mora odstraniti. A tudi delalec je vreden, da se vsaj sliši njega glas v drž. zboru. Ne zahtevamo, da bi se precej dala delalcem taka pravica, kakoršno je po dolgem boju priboril imenitni John Bright leta 1867 angleškim delalcem, nočemo, da se uvede »manhood suffrage«, a dobro bi bilo, da se osnovajo vsaj zbornice delalcev in da te po deželah volijo saj majhno število zastopnikov v državni zbor, da se tam sliši glas tudi tega številno najmočnejšega stanu. Denes je začel tudi delalec terjati svoje pravice, socialno prasanje trka na duri vseh držav in dobro je, da se skuša rešiti naravnim in mirnim putem.

Kakor iz tega razvidno, je sedanja volilna reforma še le začetek prave reforme, kajti dokler bode volilni red tak, kakoršen je dozdaj, bode v Avstriji lahko imelo večino danes konservativno, jutri ustavoverno, pojutrajšnjem še celo pol-tič-pol-miš-ministerstvo, kar pa ni ustavno in dela nemogoče pravo ustavno vladanje ter utegne Avstriji strašno nevarno postati. Kakor so Cobden in Bright na Angleškem 30 let bojevali se za reformo angleškega parlamenta, prav tako morajo zdaj začeti naši pogumni državni poslanci boriti se za reformo našega parlamenta na podlagi pravice; oni ne smejo mirovati, dokler ne odstranijo Schmerlingovih, Giskrovih in Auerspergovih peg iz naše ustave. Ta borba jim mora biti sveta in vstrajna; ako ne ide drugo leto, pojde po drugih 5 ali 6 let; ali poslanci, kateri se bodo za to reformo potezali, bodo vsak dan imeli večjo zaslonbo v ljudstvu in konečno zmorejo, kakor sta zmagala ona dva angleška velika, prava ljudska tribuna.

A ker je zdaj bolj svoboden cenzus za volitve v državni zbor, nego deželne zbornice, morajo tudi deželni poslanci na to gledati, da bodo vsi tisti, kateri volijo za drž. zbor, postali volilci tudi za deželne zbornice, kajti drugače je vsa stvar podobna nesmislu. Oboji poslanci pa naj bi gledali na to, da se uvede na kmetih direktna ali neposredna volitev v deželni in drž. zbor, kajti ako so na priliko okoličani tržaški zadostni zrel, da volijo direktno in ne po volilnih možeh, menimo, da so prav tako zreli Kraševci, njih sosedni bratje. Tudi ta velika nemisel naj se odpravi, katera je še najmanj primerna 19. stoletju in pravej svobodi. Začetek je storjen, prva braša je napravljena s sedanjo reformo, treba le naprej bojevati se in naskakati pozicijo, pa je konečna zmaga gotova. Taaffejevemu ministerstvu pa slava za prvi začetek; ono mora, ker je stvar začelo, tudi napredovati na tem potu, ako se hoče še boljše utrditi in uživati še večje zaupanje Slovanov.

Tržaška razstava.

(Glavno poslojje št. 2.) (Dalje.) Za pohištvo se vrste na izložbi izdelki iz kovanega železa. Najkrajše stvari iz kovanega železa stli razstavili firmi A. Milde in Anton Biro z Dunaja. To so vam ključarska dela, kakoršnih je treba iskati po svetu in so menda v Avstriji nikder ne izdelujejo s tako izvrstnim okusom, kakor na Dunaji, čemur pa se ni čuditi, ako pomislimo, da imajo rokodelci na Dunaji uže dolgo svoje obrtniške šole, v katerih se uče risanja, podobarstva, dobrega okusa itd. Kedo ne bi občudoval one bas-reliefe cesarja in cesarice, ono uro, ona držala za stopnice, one kandelabre, svečnike, lampe, vse tako fino in elegantno delano, da se človek čudi, kako je mogoče to napraviti iz kovine. Lepe reči v tej stroki je razstavila tudi firma Ludvik Wilhelm z Dunaja; prekrasne peči po raznih novih načrtih in šegah za kurjavo je razstavila firma Herman Heim z Dunaja, potem društvo za obrtnijo železa »Moravia« na Dunaji; a vse druge enake razstavne skupine nadkrijuje in prekosi ona izložena po fabrikah nadvojvode Albrehta v Tešnu, tam nahajaš peči, ognjišča, cevi, železno po-

bi znali za dokaze za to trditev; v 4. razredu so dozdaj tako vedno volili patrijotično, tako bodo najbrže tudi v bodoče, boljše ne, če ne slabše. — Vidi se, da je omenjeni list slabo podučen o tržaških razmerah ter da blekne marsikako brez premisleka »et sine cogitatione causam«.

sodo, s kratka skoro vse izdelke, katere more pokazati ta obrtnija, občudovati ti je to velikansko obrtnijo, katere oče in pospeševalec je nadvojvoda Albreht, katerega slavno ime je zastopano v skoro vseh odelkih obrtnije. Velikanske cevi, kalupe za sladkor in druge enake izvrstne izdelke je razstavila svetovno znana firma Brand et Lhuillier iz Brna. — Omeniti nam je tudi svečnikov, korničev, okvirov, vse to iz kovine jako fino delano in razstavljeno po firmi S. Grünwald z Dunaja. Razno hišno posodo iz različnega kositarja, lepo emailirano, razstavile so firme J. Denk in A. Reisz Nachfolger iz Beča in Bartelmus et Consorten iz Brna; ta zadnja firma ima velike plošče, na katerih so emailirane najlepše in najfinije podobe, pač občudovanja vreden napredek.

Prekrasne, velike vetrine polne različnih lamp za petroleje, ročnikov, kandelabrov, klock in lustrov so gotovo opozorile obiskovalce razstave. V enej teh vetrin kaže svojo do vrhunca razvito obrtnijo te stroke imenitna po vsem svetu znana firma R. Dittmar iz Beča in v drugej pa firma Gebrüder Brünner iz Beča tudi svoje blizo enako lepe predmete za svečavo. Ta oddelek razstave nam kaže, da je dunajska, potem moravska in češka obrtnija v železu na jako visokej stopinji. A tudi štajerska, kranjska in tržaška enaka obrtnija ni tako revna, posebno Kranjci so razstavili mnogo izvrstne rude, izvrstnega železa v štangah za šine, za okovanje, potem kaj dobre kose, srpe, verige, žeblje, lemeže in drugo kmetijsko orodje. Omeniti nam je v prvi vrsti firme A. Klinzer et Comp. v Belej Peči, ki je razstavila toliko izvrstnih in različnih izdelkov železnih in jeklenih, da je bila odlikovana se srebrno kolajno, na prav tak način se odlikuje na razstavi kranjsko obrtniško društvo, potem G. Tönnies iz Ljubljane, kateri je razstavil različne majhne mašine. Bratje Globočnik, Anton Globočnik in Leopold Globočnik, vsi iz Železnikov, kateri so razstavili različne rude, cveke, kose itd., vse prav izvrstno, Ivan Dornig iz Kamnika, Abačič Marija iz Tržica, posebno lepe žage, kose itd., nadalje F. Piric in sinovi iz Kroke, izvrstne cveke vsake buže, verige itd., F. Omersa iz Kranja, verige in cveke, Ambrožič Marija v Ljubnem izvrstne strojne in ročne gredeše. Omeniti nam je tudi posebno praktičnih in trdnih, finih polkov dež. podkovske šole v Ljubljani, potem izvrstnih lemežev in železa v štangah firme dr. A. Fuchs iz Koke. Vsakdo mora priznati, da je Gorenjska prav dobro zastopana v tej stroki in da kranjski razstavljenci v tem oddelku delajo vso čast kranjske deželi. Le škoda, da so jih še prepičlo odlikovali v primeri k drugim, posebno tržaškim razstavljalcem; a o tem bomo imeli še priliko govoriti. Pa tudi tržaški kovači in ključarji so razstavili prav lepe, dobro delane železne stvari; mej prvimi je omeniti Janeza Bisiak-a, ki je razstavil jako fino in okusno izdelano železno pregrado, katera bi se skoro mogla meriti z dunajskimi enakimi izdelki, potem kovača Ivana Artusa, ki je razstavil peči, ognjišča, posteljake itd., Kosovel Ivan je razstavil več manjših predmetov za hišo, kovača Frankovič in Susteršič sta izločila izvrstna ognjišča, V. Hmelak je izločil majhen ročni mlin, (njegova iznajdba), s tem mlinom more vsakdo doma mleti svoje žito, Jeršič brata sta izločila veliko uro za zvonik, ki dela vso čast domačej umetnosti, Lapajne Franc je izločil lepe svečnike za altar, Petini O. je izločil krasna ognjišča (Spaarderde), Žerjav Josip umetne ključavnice, Trampus Ludvik kalupe iz bakra in še več drugih tržaških mojstrov je izločilo prav mnogo umetno, trdno, okusno izdelanih pregrad, ognjišč, peči, vrat in vse polno pohištva. Krono tržaške obrtnije kovaške in ključarske pa je postavila dobro znana tržaška firma M. Toman et Comp; lampe, ročniki, svetilniki in drugo vsakovrstno elegantno pohištvo, katero je razstavila ta firma, more se z mirno vestjo staviti na stran dunajskim enakovrstnim izdelkom, dober okus in eleganca onih omivalnikov, okvirov, ličnih skrinjic za bisere, albumov itd. mora iznenaditi vsacega, kedor je menil, da je v Trstu ta obrtnija še malo razvita. Nek A. Zamečnik je razstavil prekrasno kaseto, mojstersko delo, katero je komisija razstave kupila za loterijo in tudi tržaška znana firma C. V. Sorč je razstavila omena vredno kolekcijsko krogelj, Šiber in mnogo drugih izdelkov iz svine in cina. Iz ostale Primorske je malo razstavljenega v tem oddelku; razstavila sta C. Mulič iz Vrtočina in D. Godina iz Ajdovščine še precej dobro kmetijsko orodje in druge manjše izdelke.

Jako so nam dopadale izvrstne, nove iznajdene majhne mašine za izdelovanje verižic iz pakfona in mesinga (medene), te mašine so tako imenitna iz-

najdba, da se je kar čuditi. Ako deneš drat v masino in vrtiš kolo, katero goni ves stroj, zapiziš, kako skoz luknico na spodnjem delu stroja dovršena verižica na dan prihaja in vse gre tako hitro, da v enej uri moraš napraviti najmanj 6 do 8 sežnjev verižice. Te stroje je razstavila firma Joh. Socher iz Neunkirchen-a. Omeniti nam je tudi denarnice, varnih proti ognju, v tej stroki sti izložili firmi J. Wiese in F. Wertheim z Dunaja uže kaj posebnega gledé dobrote in elegence.

Konečno ne smemo pozabiti tudi glavne obrtnije Borovljanov; — kedo ne pozna puške »Ferlander«? A na tržniški razstavi so se puškarji iz Borovelj posebno pokazali. Svetovno znani puškarji Just, Urban, Pacher, Poschinger in še kakih 6 drugih iz Borovelj razstavili so kaj lepe puške različnih sistemov; vidi se iz tega, da je ta obrtnija v Borovljah na jako visoke stopinji; prekosi Borovljane samo praška firma Ivan Novotny, ki ima elegantnejše in boljše puške in ki je v tej stroki prva na razstavi. Grof Arthur Coronini iz Gorice je razstavil po njem novo iznajdeno puško, katero hvalijo njegovi prijatelji in so jej pridobili tudi zlato svetinjo; ako pa je ta puška res kaj posebnega in novega, to bi morali slišati še le po kakem posebnem strokovnjaku, da bi verjeli. Lepa elegantna je sicer, a prihodnosti teško ima.

S tem smo predložili svojim čitateljem vse bolj omena vredne predmete tega oddelka. Železniška obrtnija je v Avstriji ena najstarejših in najbolj razvitih. Velikanska je produkcija kos in srpov (kos 7 milijonov, srpov 1/2 milijon na leto) in pa nožev za slamožnice (okoli 200.000 na leto). Obrtnikov, kateri se pečajo s kovanjem vsakovrstnega malega orožja, rezila itd. je zdaj v Avstriji nad 28.000, posebno dosti je takih obrtnikov na Češkem, na Stajerskem in na Kranjskem. Največ nožev izdelujejo v mestu Steyer na Gorenjeavstrijskem, tam neprenehoma dela nad 300 nožarjev. Ključarstvo je posebno razvito na Dunaju, v Pragi in v Trstu, kder mnogo zidajo in imajo ključarji obširno polje. — Dobro razvita je na Stajerskem, Koroškem, Kranjskem in Českem obrt brukvic (Drahtstiften). Železne denarnice, varne proti ognju so postale od leta 1853 sem po firmi Wertheim et Wiese, posebna in velika obrtnija Dunajčanov; a v novjšem času so nastale fabrike za take denarnice tudi v Pragi in v Gradcu. Največ tega blaga izvažava Avstrija v jutrove dežele skoz Trst. Železno pohištvo je specialna obrtnija Dunaja in Prage; dosti tega blaga se izvažava tudi v jutrove dežele. Železna posoda se izdeluje skoro izključljivo na Češkem in sicer v tolikej množini, da ostaje mnogo te posode tudi za izvoz in da naša avstrijska obrtnija v tej stroki uže prav dobro konkurira z Angleško. Šivanke izdelujejo skoro izključljivo fabrike v Hainburgu na Spodnjem Avstrijskem in pa v Fügen-u na Tirolskem. Šivank pa Avstrija ne izvažava, ampak velike množine uvažava jih iz Anglije. — Orožja, pušk, sabelj itd. se največ izdeluje v Borovljah na Koroškem, v Pragi in v okolici dunajskeje. Leta 1881 je Avstrija izvozila nad 1000 metr. stotov razne orožja in blizo 10.000 metr. stotov pušk. Za izdelke iz svinca je prva Koroška. Šiber, krogeji, cevi iz svinca je Avstrija lansko leto blizo 2500 metr. stotov izvozila. Bakrena obrtnija je najbolj razvita na Češkem, Stajerskem in v Sleziji; izvozila je Avstrija v letu 1881 predmetov iz bakra blizo 1200 metr. stotov. Sploh je Avstrija izvozila v letu 1881 raznih kovin iz železa in drugih metalov blizo 20.000 metr. stotov, uvozila pa za polovico manj. Pri vsem tem, da je železniška obrtnija v Avstriji najstarejša od vseh drugih, vendar še ni prav dobro razvita z ozirom na velikanske rudnike, katere ima naša država. In zakaj to? Ker je v Avstriji še vedno kapital predrag in preredit sejan za tako obrtnijo, ki potrebuje velikanskih denarnih sredstev. Angleške v tej obrtniji še dolgo ne preskoči nobena druga država, saj ona dobiva celo iz Avstrije polu fabrikate, katere potem izdelane zopet k nam uvažava. Ali prav od povzdige te obrtnije je mnogo odvisen splošni blagostan Avstrije.

(Dalje prihodnjič.)

Kranjski deželni zbor

je začel letošnje svoje zborovanje 4. septembra ter končal ga 9. oktobra. Izvršil je svoja dela v 14. sejah. Zanimala se kranjska dežela zanj ni mnogo, ker ni bil nje glas i ljudstvo Boga hvali, da je prišel čas, ko je šel i nikdar več ne pride. Ljudstvo mu poje mrtvaško pesem, a ni žalostno, in v črno oblečeno, veseli, raduje se, da se je iznebilo mōre, katera ga je tlačila. Boljši časi nastopijo, ko deželno zastopstvo ne bo gojilo in pitalo tujega zmaja, ampak delalo za vso kranjsko prebivalstvo brez raločka stanu in narodnosti pravično, pošteno za njegovo duševno i telesno blagostanje.

O prvih treh sejah smo uže poročali na kratko važnije stvari, iz tretje seje pristavljamo le to še, da se je društvu za podporo bolnih dijakov na Dunaji dovolilo 50 gld., za kranjske dijake pa vrhu tega še 200 gld. V tej seji je bilo na vrsti tudi mnogo računskih sklepov raznih deželnih zakladov.

Volitve v finančni odsek narodni poslanci niso hoteli sprejeti, ker je bil izvoljen Vesteneck ter njegovih poročil niso hoteli poslušati i so zato zbornico vselej zapustili, ko je on nastopil.

Četrta seja 13. septembra se je zopet pečala s poročili finančnega odseka in peticijami. V tej seji se je prebrala interpelacija narodnih poslancev o nemškem »Schulvereinu«, katero interpelacijo smo uže od besede do besede priobčili.

V petej seji je poročal g. deželni glavar o spremembi deputacije pri presvitem cesarju v Trstu, o čemer smo tudi uže poročali. Govori se potem mnogo o kmetijskem poduku učiteljev na slapskej šoli, o nje-

govem vspehu i nevspehu. — Na prošnjo čebelarjev iz Ribnice se sklene, da občine ne smejo pobirati nobenega davka od čebel. — Daljša debata se uname tudi o grajenju ceste iz Logatca do Žirov, katera se odobri in deželni odbor pooblasti, dajati občinam podporo za izdeljavo načrta. Potrdi se potem več računov i reši več prošenj.

V šestej seji se je prebral vladni dopis, v katerem vlada obēa, da se bo na vse moči prizadevala do konca leta 1884 vrediti zemljiško-odvezne zadeve na Kranjskem i da v ta namen nastavi še tretjega komisarja, vendar se troški zanj ne bodo plačevali iz državnega zaloga.

Prošnja radovljske občine za posebno postajo se je izročila in priporočila vladi.

Potem se reši več prošenj in podeli več podpor. V tajnej seji se je sklenolo, da ima g. Hočevnar platiti 7000 gld. zaostankov pri užitnini. Dežela je zahtevala 10.000 gld. ta zadeva se menda ni brez vzroka tajno obravnovala.

V sedmjej seji, dne 26. septembra je bil na vrsti proračun normalno-šolskega zaloga za leto 1883.

Poračuna sta se pečala dva, enega je sestavil deželni odbor, drugega pa finančni odsek, na obeh pa je podpisan dr. Schrey, ki je tudi poročevalec; a oba računa, če tudi podpisana od enega in istega gospoda, bistveno sta različna. Poslanec Klun po pravici ostro obsoja nemarnost sedanje večine deželnega zbora, ki je potreščine povišala od leta 1878 za 26.000 gld. primanjkljaj pa za 23.000 gld. če tudi se je mej tem časom rodil antekrist slovenskega šolstva, nemški »Schulverein«, ki je začel denarje sejati po deželi. Jako krepko obsojajo delovanje večine deželnega zbora tudi poslanci Svetec, Zarnik in Navratil, vzlasti zaradi nemške ljudske šole ki se je napravila v Mavrlu na pritisk nemškega »Schulvereina«, hudo grajajo deželni šolski svet, ki je prvi sklenol slovensko ljudsko šolo, potem svoj sklep ovrgel ter se izrekel za nemško; poslanec Navratil je rekel: Visoci c. k. deželni šolski svet, pozabivši na obstoječe razmere, katere so mu še malo prej merodajne in svete bile, pozabivši na visoko svoje dostojanstvo kot višja šolska oblast; prometil je v mesecu dnij svoj prvi sklep in izpekkel »Schulvereinu« pogačo po nemškem okusu, pogačo z napisom: dovoljuje se nemška šola.

Da so narodnjaki brez vspeha ugovarjali, tega nam ni treba praviti; če nemškutar ponuja kamen i trdi, da je kruh, narodnjak pa mu odgovori, da to ni kruh, ampak kamen, vendar bo trdil, da je kruh.

V osmjej seji dne 28. septembra so bile na dnevnem redu cestne zadeve in sprejeli so se ti sklepi:

1. Cesta iz Trojana v Čemšenik se opuščava kot okrajna cesta in vrsti med občinske ceste.
2. Reška cesta v občini dobrunjskeje, okraja ljubljanskega, se opusti kot okrajna cesta in gledé njene prihodnjega vzdrževanja kot občinska cesta ima okrajno-cestni odbor ljubljanske okolice dolžnost vzdrževati na tej cesti nahajajoče se mostove.
3. Od košanske ceste se cestni kos od Šent Petra do prvega železničnega predora južne železnice opusti kot okrajna cesta, nasproti temu pa se ona cesta, ki se na tem kraji veže z njo in drži skoz Košano in Novo Sušico do tja, kder se stika pri Strženu z reško državno cesto, uvrsti med okrajne ceste.
4. Cestna zveza, ki se od senožeško-britofske okrajne ceste pod Gabrčami loči in drži proti divaški državnej cesti na Primorskem, uvrsti se mej okrajne ceste.
5. Idrijsko-tolminska cesta, ki se pri mostu čez Idrico loči od idrijsko-loške ceste in skoz Spodnjo Idrijo drži na Gorisko, uvrsti se do Primorske meje med okrajne deželne ceste.

6. Po oznanilu c. kr. kranjske deželne vlade, vsled katerega so se imeli cestni kosovi onkraj Sodražice skoz Žigmarico, Mlako, Podklanec in skoz Boncar opustiti kot okrajne ceste, mesto njih pa narediti nova cesta mej Sodražico in Blokami čez Sedlo, Krčalo in Ravno, potem ob enem takrat zaukazana opustitev okrajne ceste od loškega potoka čez Goro do tja, kder se stika z ribniško-bloško cesto onkraj Žigmarice, prekliče se in dobé prejšnje določbe gledé teh cest zopet svojo veljavo.

Potočnik govori o železnici iz Loke v Trst in iz Ljubljane čez Dolenjsko ter izražava upanje, da boste te železnici morda vendar le izdelani. Stavi toraj predlog:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. C. k. vladi se izreče zahvala, ker je državnemu zboru predložila postavbo za stiko istrske z južno železnico pri Hrpolji, ker se sme prav vsled te stike pričakovati izvršenje zgradbe loške železnice.
2. Deželni odbor naj pretresa, ali in kako bi se ustreglo dobrohotnim namenom ministra za kupeljstvo, da se zaprosena dolenska železnica z zedinjenimi močmi naredi. Predlog se sprejme.

Podpiralnemu društvu slovanskih dijakov v Gradcu se dovoli 50 gld. podpore, kranjskemu obrtniškemu društvu pa 200 gld.

(Konec prihodnjič.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Potrjeni zakon o volilnej reformi je zbudil po vsej Avstriji veliko zadovoljnost i navdušenje, ker je dal mnogo tisoč državljanom volilno pravico, vzlasti manjšim obrtnikom, kateri dozdej skoraj nič niso bili zastopani i se vsled tega na njihove potrebe skoraj nič ni oziralo. Le judovski časniki in oni, ki zastopajo nemško iredento, zobmi škripajo, ker dobro vedo, da je strankarstvu in goljufnemu gospodarstvu ta zakon zelo na poti.

Prihodnjemu državnemu zboru, kakor se poroča, predloži vlada načrt zakona, po katerem se imajo

vrediti verske zadeve judov v Avstriji. Določbe tega načrta se naslanjajo na tiste principe, ki so izrečeni v zakonu od leta 1874 glede nepripoznanih verskih zadrug.

Ministra Pražaka je cesar povzdignol v baronovski stan

Poljedelski minister je začinje dni potoval po Dalmaciji ter se natanko prepiral o tamošnjih razmerah, in tudi trgovinski minister je bil tam doli. Sedanja vlada sploh obrača veliko pozornost na Dalmacijo, kder bo treba še mnogo storiti, da se razmere zboljšajo. Zelo potrebno je, da se uredi Neretva in železnica Split-Knin zveže s hrvatskimi železnicami, s Hrčegovino pa občevarje polajša.

Zgornje-avstrijski deželni zbor je deželno ustavo tako prometil, da bodo imeli volilno pravico vsi tisti, ki plačujejo pet gold. neposrednjega davka.

Tirolski deželni odbor je poslal zahvalo cesarju za velikansko podporo, katero je blagodušno podelil povodnji poškodovanim.

Pražki deželni zbor konča 22. t. m. svoje zasedanje; delegacije se odpro 25. t. m. v Peštu.

Razmere mej Avstrijo in Črnogoro v zadnjih časih niso najboljše. V Črnogori ste dve stranki, ena se prizadeva za prijateljske razmere z dunajsko vlado in toraj svetuje, naj Črnogora vsem avstrijskim zahtevam ustreže; druga pa o tem neče nič vedeti ter svetuje, naj črnogorska vlada othije vse, kar Avstrija zahteva. Prašanje je o teh le točkah: 1. Vrnitev v Črnogoro ubeglih upornikov; 2. odškodovanje stroškov za preskrbovanje ubežnikov; 3. zidanje trdnjav v Krivošijih; 4. v Avstriji proti Črnogori uvedena visoka uvoznina in izvoznina. Ker v Hrčegovini novo nabrani vojaki še vedno begajo v Črnogoro, zato je napetost toliko večja.

V Vrhu v Banatu se je začelo tudi gibanje zoper jude. Nabijali in trosili so se judom sovražni plakati; tudi brez napadov ni bilo; župan pa je z energičnim postopanjem red napravil.

Ogersko ministerstvo je državnemu zboru predložilo proračun za prihodnje leto, po tem proračunu bodo znašali troški 323 milijonov gold., dohodki pa le 304 milijon, toraj bode primanjkljaj 21. milijonov goldinarjev. Da se pokrije ta primanjkljaj, nalože se novi davki na pivo, cukar in kar bo še manjkalo, pokrije se s zajmom (posojilom).

Madžari bodo prihodnje leto obhajali tisočletnico, kar so pribojevali ogersko deželo.

Vnanje dežele.

Mej Črnogorci in Arbanaiš srd raste in bati se je krvavega spora. Iz Škode pošiljajo kanone v Tusi ter jih nastavljaajo po tamošnjih visočinah; Črnogorski vojaki pa se zbirajo na albanskej meji. Hamburška ladja je izkrcala v Baru mnogo streliva na račun črnogorske vlade. — Mej tem pa je turški poslanec v Cetinji izjavil črnogorskemu knezu, da mu je njegova vlada naročila, naj se dogovori, kako bi se rešilo črnogorsko-albansko mejno prašanje. Knez je v ta namen imenoval senata načelnika Bozo Petroviča za zastopnika, s katerim so se obravnave uže pričele.

Na otoku Kandiji ali Kreti je začelo zopet zelo vreti; Turki in Grki so si v laseh i na več krajih je prišlo uže do krvavih bojev; vsled tega je oklical deželni načelnik stojno sodbo. Vse to pa nič ne pomore, splošen upor je neizogibljiv. Atenci in se tega veselijo i pravijo, da je upor politična potreba i le še prašanje nekoliko dni, radujejo se uže nove prihoditve in v zadnjih časih sanjajo sploh o veliki i slavni bodočnosti.

V Egiptu ste se ustavile dve odškodninski komisiji, v katerih so zastopniki vseh vevlevstij in tudi grškega kraljestva. Prva bode sklepala o pravičnosti in velikosti odškodnine, druga pa preiskavala, kde in kako bi se dobil denar za plačevanje, ker se egiptovska vlada brani poravnati škodo iz svojih dohodkov.

Angleška vlada je na turškega sultana z vso silo pritiskala, naj se uda pogojem, katere je ona določila o egiptovskem prašanju. Sultan se je dolgo ustavljal, a ker mu je angleški poslanec pretel, da zapusti Carigrad, udal se je. Ti pogoji so ti le: Vsak minister je odgovoren za dela v svojem področju. Sultan se odpoveduje nemško-avstrijskeje zvezi. On odobrava dovršena dejanja v potlačenju egiptovskega upora. On dovoljuje, da se ustanove prijateljske razmere z Angleško.

Dopisi.

Iz Gorice 11. oktobra.

(Vreme. — Bolezni. — Naše pokopališče. — Ples in tepeška.) Po lepej gorkeji zimi smo imeli letošnje mrzlo pomlad, večinoma vlažno, malo prijetno poletje in slednjič je nastopila mokra jesen. Uže nad mesec dni ne neha deževati, le časi se otožno posmehlja solnce izpod sivih oblakov, potem pa je zavidljivi jug zopet zakrije, ali pa pripodi silni Hrvat celo trumo oblakov na naše obnebe, ter je gosto zagne. Kdor hoče spoznavati razne vrste deževja, imel je začinje tedne in ima še vedno lepo priliko. Zdjaj lije, kakor bi se bili na nebu utrgali jezovi, zdjaj ti brije z vetrom v obraz, in k malu potem se poleže strast in vspilje se rahlo, kakor bi si ga želel o suši, ko ga zares potrebujemo; najneprijetnije je pa, kedar prši, ali kakor pravijo pri nas, mrcini, ker te moči in prešinja do kosti, da si ga skoro ne vidiš. In te vrste ga imamo 10 krat na dan. Tako vražje vreme, se ve da ne ugaja našim kmetovalcem. V gorskih krajih se bojé, da jim ne dozorijo turšica, drugi jesenski pridelki, razen repe, tudi hirajo v neprestanje moči, ajda polega, in koder so jo poželi, pa ne še pospravili, jela je gnjiti na njivah, sadje pospravljeno v mokrem vremenu, ne da se hraniti za zimo in grozdje trgano v dežji, tudi ne da prave slastne vinske kapljice. Belega vina je letos sploh malo na Gorškem. Edini Brici se ponašajo z srednjo letino; na vipavskjej strani je okoli Dornberga nekaj, drugod prav malo, kanalski okraj ni pridelal

nič. Naša Furlanija pa je letos bogata; pridelala je toliko črnca, da so prišli posestniki zaradi posode v zadrego. V tako zvanem teritoriji okoli Tržiča in Ronkov je bilo vse črno na trtah, več grozdja nego listja. Zato so furlanska vina zdaj še precej po ceni, prodajajo se nekda po 10—12 gl. kvinč (60 bokalov). In blago ni preslabo.

Vedno vlažno vreme razodeva tudi v zdravstvenem oziru svoj neugodni upliv. Okoli Gorice se sliši mnogo o otroških boleznih. V Pevni, v Solkanu in drugod je pobrala rdeča vročica (skarlatina) združena z difteritiko mnogo otrok. V Pevni jih je obolelo 16, a umrlo 14; v Solkanu obžalujejo 16 umrlih; v Gorici so bili le posamezni slučajji in so morda še, vendar se ne more govoriti o epidemiji. Na Kanalskem se je prikazala na nekaterih krajih ista bolezen, katera se je bila v letošnjem poletju vgnjezdila pri sv. Luciji, kjer tudi še ni popolnoma ponehala — legar ali tifus. Ta bolezen se loti večinoma odraslih, pa ne prizanaša tudi otrokom. Pri sv. Luciji je bilo nad 100 bolnikov, s početka so vsi okrevali, v zadnjem času pa so umrli zaporedoma trije krepki možje, kakor se nam pripoveduje, vsi trije lovel. — Tako le je, pri nas toča in bolezn — drugod pa strašanske povodnji; povodni slabo.

Zoper povodenj smo v Gorici dobro zavarovani, dokler smo živi, po smrti pa so obsojeni naši posvetni ostanki v — kopeč do sodnjega dne. Dve leti sli stoprv minoli, od kar imamo novo pokopališče in uže se je začelo spolnovati, kar so o svojem času v dolgotrajnem peresnem boji navajali zoper isti zvedeni, veljavni možje: Trupla ne gnijo, ne razkrojujejo se v gostej ilovici in v rakvih ob straneh pokopališča se nabira voda v tolke množini, da premaka zid in da bodo mrlički bogatinov skoro plavali v njej. Kako osodopolne nastopke utegne imeti to s časoma za naše mesto in njegovo okolico! Toda za danes zadosta; prilično pa spregovorimo še kaj o tem spomeniku najžalostnejše dobe goriškega mestnega gospodarstva.

Zadnje nedeljo je dala v Ločniku »šagra«, kakor se imenujejo pri nas ljudske plesne zabave na kmetih, zopet povod hudej krvave tepeški. Eden je ubit, eden hudo ranjen, pet je pa zaprtih. Za nadrobno se nismo brigali — privede jih na dan sodnijska preikava.

Iz Borovnice dne 9. oktobra.

(Blagoslovenje vrhniške zastave). V nedeljo 8. t. m. se je vršila na Vrhnikih velika slavnost, blagoslovenje čitalniške zastave. Ljubljanski Sokol se je pripeljal v Borovnico s poštnim vlakom ob 2. uri popoldne; z Vrhnik je sprejel g. Črne na kolodvoru. Potem se odpelje na treh vozovih Sokol, na dvh pa Borovničanje na Vrhniko. Ko dospemo do Vrhnik, stopimo raz voz in korakamo dalje. Takraj mosta je čakalo mnogo občinstva z godbo; tu nas pozdravi čitalnični načelnik gosp. Lenarčič v imenu čitalnice, in potem se napotimo z raznimi društvi in deputacijami proti cerkvi sv. Pavla. Slovesnost se je izvršila prav dobro. Načelnikov pozdrav je bil prav izvrsten, in ko je nazdravil cesarju, zagrmeli so živoklici, da so se tresli oblaki.

Govor deželnega in državnega poslanca, gospoda Kluna, bil je jako lep, jedernat, in tako ganljiv, da je pretresel in navdušil vsa srca.

Po govoru se je blagoslovila zastava in potem so se žebli zabijali; po zabijanju žebjev se je pobrala zastava z vsemi družimi pričujočimi zastavami. Na to smo se napotili v čitalnico; občinstva je bilo toliko, da se je vse trlo. Tu se je pričela zabava, komični prizor se je izvršil prav dobro, in gospodje pevci so kaj lepo in navdušeno peli.

Nazadnje, kakor je to splošna navada, pričel se je prav živane ples tako, da smo se do zore vrteli. Vrhničanje! Vi ste nas navdušili, hvala vam, napredujte krepko in vrljo pol svojo novo zastavo! Trdna volja in jekleni značaj in srce do domovine vse za preke zmore! Malo gnejzdo, v katerem se gojé v vašem trgu »bele vrane«, odnese prvi piš.

Da se je zabava tako lepo izvršila, gre najbolj hvala gg. Lenarčiču in Jelovšku, ki marljivo delata na narodnem polji.

Domače in razne vesti.

Minister poljedelstva, grof Falkenhayn je došel včeraj iz Dalmacije v Trst, ogledal si je na razstavi hrvaški paviljon, potem sirsarsko izložbo, in nekatere bolj zanimive stvari v poslopju št. 2. — Na razstavi je pokušal sir in razna vina in odpotoval precej iz razstave na Kras v družbi nekaterih udov za pogozdovanje Krasa. — Da ni našel dosti uspeha, tega smo gotovi; ako ga je pa kedo opozoril na kak boljši način pogozdovanja, to dvomimo; saj nekaterim pogozdovalcem gre za vse druge stvari, (morda za prazne lukne) nego pa za pravo blagost kraških prebivalcev. — Zvečer ob 6 uri je bil na obedu pri namestniku in zvečer z brzovlakom je zopet zapustil Trst — gotovo natančno informiran o naših razmerah!

Nabiranje darov za poškodovane po povodnji v Tirolu in na Koroškem jako izvrstno napreduje; do denes so Tržičani zložili uže nad 16.000 gl. A ker je došel zdaj še drug oklic od tirolskega odbora, odpró se mošnje v Trstu še bolj in gotovi smo, da se tukaj nabere prav velika svota.

Orientalni muzej na razstavi se je 12. t. m. uže zopet odprl, ker je strena železnega, po znanej nevihti močno poškodovanega paviljona zopet popolnoma popravljena in zdaj bolj trdna, nego poprej.

Kmetijska predavanja. V sled nove doleče bode potovalni učitelj g. Ivan pl. Baldini imel svoje prvo predavanje pri sv. Ivanu ne 16., ampak v nedeljo 22. oktobra po popoldanskej božji službi; na Občinah pa bode podučeval 29. oktobra, tudi po popoldanskej božji službi.

Brzovajni poslanec je brzovajni glavni ured v Trstu v mesecu septembru t. l. brzovajil 103.00

mного mej njimi je bilo sila dolgih, imele so po več tisoč besedi. To ogromno delo dokazuje, do kolike popolnosti so se razvili brzovajni aparati, daje pa tudi vso čast tržaškim brzovajnim uradnikom, ki so toliko dela z velikim trudom v splošno zadovoljnost zmogli.

Slovesna inštalacija novega župnika pri sv. Jakovu vel. čest. gospoda K. Fabrisa lode jutre v nedeljo 15. t. m. ob 10¹/₂ uri zjutraj.

„Tržaški Sokol“ napravi jutri popoldne izlet z gobo v Ricianje. »Sokol« se zbežó v prostorih delalskega društva. odhod točno ob 2. uri

Ohrdankov tovariš, katerega je, kakor smo uže zadnjič poročili, italijanska policija zasačila, imenuje se Demeter Rogasa ter je iz Buja v Istri doma. Zasačili so ga v Prati na Toskanskem. Znano je, da je pobegnil in zginol, ko so Oberdanka ujeli. Italijanski časniki so poročali, da je na Švicarsko ubežal, potem pa v Italijo prišel. Pripeljali so uklenenega v Videm. O tem pripovedujejo to le: Avstrijska policija ga je iskala s popisom njegove osebe in se obrnila tudi na florentinske gosposke s prašanjem, ali je tam pod tem imenom katera osoba znana, ker je bilo potrjeno, da je Rogasa iz Toskane. Florentinske gosposke so pozvedele, da ima Rogasa tam kemični laboratorij. Gosposke so ta laboratorij preiskale in našle, da Rogasa dela bombe, a njega ni bilo doma. Našli so ga po naključju. Na postaji Sesto so pozdravili trije udje društva »Circolo Garibaldi« v omnibusu sedečega potnika ter mu dajali nekaka skrivna znamenja. Preoblečeni policaji pa so to opazili, sedli kakor navadni potniki v voz in se začeli pogovarjati z Rogaso in njegovimi znanci. Iz pogovora so sklepali, da je njihov potnik Rogasa; nagovorili so ga po imenu, in ko je ves prebledel, izrekli so, da je njihov ujetnik. Skusil je z voza skozi okno skočiti, a ni se mu posrečilo. Policaji so ga uklenoli in v Prati v zapor oddali.

Značaj. Znano je pravda mej »Triesterco« in »Tagblattom«. Stvar uže v obče priseda. A mej najhujšim bojem pogajal se je nekda urednik »Tagblatta« z nekaterimi gospodi od »Triesterce« v namen, da bi se združila oba lista v en sami, kakor to zdaj ovajata oba lista. — Kaj bi vse pisali o Slovincih, ko bi se mej njimi pojavili taki značaji? Denes ti denem revolver na prsa; a jutri ti podajem roko in prosim, da me vzameš pod svojo streho. »Il y a de juifs, qui parlent la langue française, pour couvrir la plus rude bassesse«.

Ženska v moški obleki. V četrtek zvečer je hodil nek mladenič prav ponosno po ulici v Trstu, nek stražnik se čudi temu nališpanemu mlademu gospodiču, ker se mu zdi sumljiv, pelje ga na stražnico, tu pa se je razjasnilo, da je ženska Marija S. iz Tolmina, katera je pa pri policiji uže znana. Izgovarjala se je, da se je za šalo v moško obleko preoblekla.

Novo vino kaže tudi letos svojo moč. Nekateri večere zaporedoma je policija zavolj nočnih tepežev in kričanja zaprla po 20—26 oseb.

Hrvaške plakate pošilja odbor za razstavo po slovenskih vaseh Primorja, v teh plakatih naznanja odbor, da se plačuje ob nedeljah samo 20 soldov ustopenine. Vidi se iz tega, da je ta odbor gledé narodne ideje na višji stopnji, nego marsikateri sicer navdušeni Slovenec. Uže prav tako, naši kmetje razumijo tudi hrvaške plakate in se jih celo veselje prav tako, kakor da bi bili slovenski. — Eppur si muove!

Velik koncert napravi v Gorici v prostorih društva »Ginnastica« društvo goriških gospej za podporo ubogih 16. t. m. ob 8. uri zvečer. Sodelovalce bodo pri tem koncertu prve slavnoznane moči: kakor so: gospa Wilt, kamorna pevkinja Nj. vel. cesarja, slavnoznana pianistinja gospa Podgornik-Tolomei, gosp. Heller iz Trsta in še več drugih umetnikov. Kolikor znano, imelo je to društvo še vedno lep uspeh s svojimi veselnicami, katerim je duša človekoljubna gospa baronica Hassauer, nadejamo se torej, da bo tudi ta pot veselica izborna in goriškim ubogim mnogo koristna.

Goriški »Gospodarski list«, št. 9. je priobčil te sestavke. 1. Pripomočki zoper tržno uš (Phylloxera vastatrix). — 2. Letošnja vinska trgatve. — 3. Ne pozabimo gnojiti sadnemu drevju. — 4. Kmetijske drobnosti. — 5. Dober svet onim gospodarjem, ki se bojijo prihodnje spomladi zaradi pomanjkanja sena. — 6. Prepoved kupčije z biljami. — 7. Arsenik kot pospešitelj opitanja. — 8. Načrt za kmetijske stavbe na Goriškem. — 9. Razglas.

Književnost. »Domoznanstvo poknežene grofije Goriške in Gradišanske«. Za meščanske šole in učiteljske spisal Simon Rutar, c. k. profesor. Ta knjiga obsega 124 strani, in stane 50 kr.

Slavni naš zgodovinar, kateri je pred nekoliko mesecev na svetlo dal Tolminsko zgodovino, podal je v svojem novem delu ne le mladini, temuč tudi vsakemu Slovincu, in vzlasti Primorcu prav zaklad in izvirak poduka. Knjiga je pisana jasno in zelo temeljito.

»Vila«. Tega beletrističnega ilustriranega lista smo dobili te dni 10. in 11. zvezek. Kakor poprejšnji, polna sta lepih podob in zanimljivega berila.

»Die Adria« von A. v. Schweiger-Lerchenfeld z 200 ilustracijami, mnogimi načrti mest in z veliko karto jadranskega morja. Založba A. Hartleben na Dunaju. 20 zvezkov po 30 kr. — Tega izvrstnega dela nam je došlo dozdaj 10 zvezkov. V zadnjih se popisujejo še malo znana notranja lstra, kvarnerski otoki, mesta ob morju; dalje Dalmacija, in nje najlepša mesta, njih zgodovina i. t. d. Vse je pisatelj sam obiskal, torej tudi živo in uzorno piše. Na koncu 10. zvezka pa popisuje bitko pri Visu l. 1866, zelo zanimljivo.

Popravek. V zadnjem listu smo tiskali po pomoti, da je g. dr. Tonči govoril v Kobaridu dne

1. oktobra; a to vest moramo popraviti tako, da je omenjeni gospod govoril v Kobaridu 10. septembra.

Šol je Nemškem, in sicer: 20 vseučilišč, 370 gimnazij, 464 realk in višjih meščanskih šol, in 57.500 ljudskih šol.

Ruska razstava v Moskvi zavzema več prostora od dunajske leta 1873; a ta prostor še ni bil dosti velik, zato so morali več izložiteljem odpovedati. Ruska razstava ima poseben značaj, ona je malo zrcalo vsega ruskega sveta.

Stolica za slovanske jezike in slovetvo na vseučilišču v Bolonji se skoraj gotovo uže v prihodnjem letu osnuje. O tem je pisal — kakor poroča poljski časnik »Gazeta Narodowa« — italijanski naučni minister Baccelli grofu Kulizvckemu ter mu zagotovil, če bo le mogoče potrebne troške pokriti, in da je za profesorja tega poduka določen g. Teofil Lenartowicz.

Najvišji most na svetu je postavljen čez Reko Kinzula blizu Bradforda v Pensilvaniji. Most je železen, 2060 čevljev dolg in 801 čevljev visok je srednji steber.

Lepi darovi. Ruski car je daroval knezu črnogorskemu prekrasnega belega konja Arabca, katerega so odposlali uže skoz Beč in Trst v Cetinje, nadalje je daroval črnogorskej staršej princesinji Zorki, katera se omoži z Bolgarskim knezom, en milijon rubljev v halo in ruska cesarica je poslala črnogorskej knežinji Mileni prekrasen dragocen srebrn service za čaj.

Imenitno drevo. Na severni strani mesta Kajire, blizu razvalin starega mesta Heliopolis, stalo je drevo, o katerem so tamošnji kristijanji trdili, da je pod njim počivala Mati božja, ko je z Jezusom in Jožefom bežala v Egipt. Drevo je bilo od davnih časov pod nadzorom Frančiškanov v Kajiri, in kristijani so ga od pamtveka zelo čestili. Tudi cesarjevi Rudolf, ko je bil v Egiptu, obiskal je ta spomin na sveto obitelj. Zdaj pa naznanja list »Hermes«, da so egiptovski vojaki to drevo podrli, ko so tam napravili utrjeni tabor.

Imeniten samostan. Na podnožju gore Sinaj, s katere je Mozes proglasil deset božjih zapovedi, stoji grški samostan, kateri je sezidal v 6. stoletji grški cesar Pravda (Justinian). Da ga branijo napadov Beduinov, zidan je kakor trdnjava ter nema vhodnih vrat. Popotnike in živeč ulačijo v samostan v velikem košu. Samostan dobiva hrano iz Aleksandrije. Ko je v Aleksandriji vstala revolucija, izostala je hrana ter so samostanci osem dni živeli ob samih datuljih. Arhimandrit je poskrbel, da se hrana odslej dobiva iz Sueca.

Nova zaloga izdelanih oblek za može, fantiče in mala dekleta slavnoznane tovarne

Leopold Tedesko & Comp.

iz Dunaja

Prosnitz-a in Pressburg-a,

v Trstu, Corso št. 709/2 na voglu velike gostilne »Aquila nera« pri

Aleksandru Eisenstädter-u

ponuja bogato zbirko elegantnih oblačil, jako trdno delanih iz dobrega, garantiranega blaga, bodisi izbornega, bodisi navadnega, na debelo, ali pa na drobno po stalnih fabriških cenah.

Gospodarske in trgovinske stvari.

Uravnavna davka. Osrednji odbor za uravnanje davka je imel te dni sejo, pri kateri je referent g. grof Coronini predlagal, naj se znižajo zdatno tarife za Goriško, sklenene po osrednjem odboru leta 1880. Ta predlog in pa resolucija, da se kraški nerodovitni del dežele oprosti davščine, ali pa da se za one nerodovitne kraje davščina veliko zniža, bila sprejeta soglasno. — Živio Coronini!

Južna železnica je po zadnji povodnji hudo trpela, v puštriške dolini ima škoje nad 1 milijon goldinarjev. Tudi Trst vsled povodnje s Tirolskim še do danes nema nobena telegrafske zveze, ker je voda vse pokončala, i trajalo bo še dalj časa predno se zopet postavi.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. novembra t. l.

Kdor želi biti sprejet v podkovsko šolo, mora se izkazati:

- 1) s spričalom, da se je pri kakem kovaču za kovaškega pomočnika izučil.
- 2) z domovinskim listom,
- 3) s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega obnašanja, in
- 4) da zna brati in pisati slovensko.

Za revne učence dovolilo je visoko c. k. ministertvo poljedelstva za šolsko leto 1882/83 štiri stipendije po 50 gold. in visoki deželni zbor kranjski dve stipendiji po 60 gl., katere se tedaj razpišejo. Prosilci za stipendije imajo predložiti:

- 1) ubožni list,
- 2) spričevalo poštenega obnašanja, in
- 3) potrdilo, da so uže dve leti kot kovaški pomočniki delali. Prošnje z dotičnimi spričevali imajo poslati vsaj do 25. dne t. m. glavnemu odboru c. k. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola traja pol leta. Kdor preskušnjo dobro prestopi, more po postavi od leta 1873. patent podkovskega mojstra dobiti, ker sedaj brez preskušnje nihče ne more postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen, vsak učenec ima skrbeti le za to, da si

za šolski čas oskrbi živež in stanovanje, ter potrebne šolske knjige. Stanovanje dobijo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglasijo vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmirom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih bolezin, zato naj bi županstva svojo skrb obračala na to, da dobi vsaka občina vsaj enega dobrega kovača.

V Ljubljani 6. oktobra 1882.

Karol baron Wurzbach m. p.,
predsednik e. k. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis m. p.,
začasni vodja.

Poročilo o letošnji letini.

V septembru je bilo povsod še preveč dežja, le v Galiciji, Sleziji v Bukovini ga je bilo v pravej meri, v Bukovini celo premalo. — V južnih deželah, posebno pa v Tirolu in na Koroskem so napravile velike poudarke tu in tam strašne nesreče.

Koruz. — V Bukovini je dozorela in jo je prav dosti. Na Stajerskem je tudi dozorela in se je še precej obnesla. Na Moravskem in Avstrijskem bi bilo treba ugodnega vremena, da je morejo pobrati; če bo vreme, bode tudi še precej koruze. — Vreme je na Tirolskem, v Dalmaciji in tudi na Primorskem oviralo pobiranje koruze, katere je še zdaj povsod dosti na polju. — V obče bode srednja letina in koruza utegne ostati na nizkih cenah.

Ajde bo v Galiciji prav dosti, še precej jo bo na Češkem in Moravskem. V južnih deželah je ajda trpela zaradi deževanja in neviht, a če pride lepo vreme v tem mesecu, ne bode letina tako slaba tudi na Kranjskem in Primorskem ne.

Amelja so pridelali na Češkem, Avstrijskem in na Stajerskem srednje reč.

Korun — je letos močno gnjil uže v zemlji in to skoro povsod razen na Gorenjem Avstrijskem, zato se more računati, da bo koruna primerno malo in da bo imel na zimo boljše cene.

Sena — posebno otave je zaradi neugodnega vremena malo skoro povsod; tudi hribne paše so bile jako slabe, vsled česar je letos živina trpela.

Trgatev — se je uže pred 8 dnevi začela na Avstrijskem in Stajerskem in bo te dni končana. — Sploh se letos pritožujejo vinarji, da grozdje gnjije; k ljubju temu pa bo v omenjenih dveh deželah mnogo vina. — Na Tirolskem so trgatev večinoma pokončala slaba vremena in nevihte, na Primorskem in v Dalmaciji tudi tožijo o gnjilobi; a v obče bo na Furlanskem dobra, v Istri srednja, v Dalmaciji skoro dobra, na Krasu skoro srednja, le na Vipavskem prav slaba vinska letina. Z Dolenjskega dohajajo poročila o srednji bendimi. V obče ni prav slabo z vinskim pridelkom; a da bi bilo vreme ugodno, bilo bi letos toliko vina, kakor uže mnogo let ne.

Sadje — je letos skoro povsod slabo rodilo.

Zimske setve vsled neugodnega vremena slabo napredujejo.

V obče se more reči, da je letos srednja letina, glede nekaterih pridelkov celo dobra; zato utegne biti letos živež po primerno nizkej ceni.

Poslano.

V svojej zadnji številki trudi se list »Soča« dokazati, da ni žalil v popisu tržaške slavnosti g. Dolenc, še manj pa smešil mojo osebo. — No, kedor hoče to verjeti, naj veruje; jaz pa moram reči gospe »Soči« v zobe, in jo zagotoviti, da njena hvala ali graja prav nič ne upliva na moj termometer, pušča ga vedno na 0. Zato pa ni bilo moje menjenje odgovarjati na nesramne laži; katere je »Soča« objavila glede moje osebe; a ker se je predzročila trdit, da sem jaz napaval gosp. baronu Pretis-u, primoran sem tu javno izpovedati, da je to njeno trdenje debela laž. Da bi bil tudi napil, ne bi bil tega tajil, ker n. manjka mi poguma, da sam odgovarjam za svoja dejanja pred vsem svetom. A več kot prepričan sem, da razen komparetov »Soče« ne more meni nobeden mnogih čest. go-spodov, kateri so bili pri banketu, očitati, ali trdit, da sem jaz bodisi direktno, bodisi postransko, ne v prvi, ne v drugi napitnici napival g. D. Akoprem nisem posnemal slavnega, prerano umrlega Skobeljeva in sem imel pred seboj mesto bistre vode, kupico vina, vendar se prav dobro spominjam, kar sem govoril, in ako se morda »Soča« spotika ob besedah, katere sem mimo gredé izgovoril, da se namreč denes (24. sept.) prosto razvija naša trobojnica po Trstu, da so v njo viši dostojanstveniki zabijali žeblje in da je bil vsak tak udarec, udarec veselja na moje sreč, ako premislím, da so še pred par leti e. k. žandarji to trobojnico trjali še celo v Proseku raz mlajev, da mi je to nekako zadoščanje in neka svedočba za boljše bodočnost itd.; če to smatra gospa »Soča« za napitnico g. D., potem jako omilujem njenega gospoda urednika, da je tako slabo razumel pomena mojih besed, in da zdaj s temi malenkostmi in neslanostmi nadleguje čest. čitatelje »Soče« in drugo občinstvo.

Da ste mi vedno bolj zdravi gospodine urednik »Soče«.

Ivan Nabergoj.

Tržno poročilo.

Kava. — Ker so lastniki na cenah močno popustili, razvila se je še precejšnja kupčija; pri vsem tem pa so cene nizke in tendenca slaba. Prodalo se je 1500 vreč Rio od gld. 35 do gld. 62, 1600 vreč Santos po gld. 49 do gld. 56 in 600 vreč Rio lavé prav lepega po gld. 65 do gld. 80.

Sladkor. — Tendenca mlahova, malo prodaje. Prodalo se je na debelo 5000 metr. stotov sladkorja v kosih po gld. 32½ do gld. 34½.

Olje. — Malo naročeb; slaba kupčija, cene šibke. — Jedilno gld. 39 do gld. 41., namizno gld. 49 do gld. 61.; le bombažno olje je primerno celo drago in njega cene so trdne, stane od gld. 34 do gld. 40.

Sadje. — Cene nekaterih sadje so padle. — Denes stanejo pomeranče, limoni gld. 4 do gld. 7., fige v venci gld. 19., v sodih gld. 11 do gld. 13, rozični novi pulješki gld. 9., mandlji gld. 68 do gld. 70, opaša gld. 22 do gld. 23., rozine Kandia gld. 19.,

Ele mé gld. 25 do gld. 34., Samos gld. 16 do gld. 17., Sultanina gld. 30 do gld. 43.

Petrolje — v dobrem obratu, cene trdne, tendenca za povišanje. — Denes stane petrolje gld. 9½.

Domači pridelki. — Za fižol bilo je zadnje dni, več prašanja; ker pa zunaj ni posebno posebno dosti dobrega fižola, notranji kupci nočejo še pošiljati mnogo blaga v Trst, zato pa so naši trgovci primorani plačevati zdatno višje cene. — Denes se proda tukaj: — Beli novi po gld. 11 do gld. 11½, stari po gld. 10., koks po gld. 14½, do gld. 15, mandolon gld. 13½, rudeči gld. 11., bohinec po gld. 12½, kanarin po gld. 13½, rumen po gld. 10., zelen po gld. 11 do gld. 11½, mešan gld. 9 do gld. 10. Masla je došlo še precej, zato so cene nekaj odjenjale, denes plačujejo naravno dobro blago po gld. 86 do gld. 92., ponarejeno po gld. 70.

Špeh in mast. — Blaga malo, cene so zaradi tega neizmerno visoke — za špeh in mast od gld. 81 do gld. 82.

Les — brez spremembe.

Seno — gld. 1.60 do gld. 1.80 po kakovosti — cene trdne.

Dunajska borza

dne 15. oktobra.

Enotni drž. dolg v bankovcih	76 gld. 75 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	77 » 60 »
Zlata renta	95 » 50 »
1860 državni zajem	92 » 70 »
Delnice narodne banke	834 » — »
Kreditne delnice	310 » 30 »
London 10 lir sterlin	119 » 50 »
Napoleon	9 » 48½ »
C. kr. cekini	5 » 65 »
100 državnih mark	58 » 45 »

Dve srečki rudečega križa

se dobite za vplačilo 50 soldov na teden ali 2 goldinarjev na mesec pri Josipu Zoldanu, veri-fikacijski urad in menjavnica via d' Orologio Trst. 6-1
glavni dobiček 200.000 gld.

Giacomo Weiss

optikar iz Bavaškega

Trst: Corso 704.

priporoča svojo veliko optično zalogo, v kateri se dobiva izključljivo najfinije, v to stroko spadajoče blago. Tudi velika zaloga tržaških fotografij. 13-1

Menažerija Bachova.

Od nedelje 24. t. m. naprej je ta menažerija odprta od 9. ure zjutraj do 8. zvečer, in vsak dan ste 2 predstavi, ob 4½ in 6½ popoldne. Cene so se znatno znižale, in plati se za 1. se-dež 60 soldov, za 2. sedež 20 soldov, za 3. se-lež 15 soldov. Vojaki in otroci plačujemo na tretjem sedežu po 10 soldov. 8-6

Tinctura Chinae & Rhei comp. vulgo

Marija pomagaj želodečne kapljice,

katere napravi

Gabriel Piccoli

lekar »pri angelji« v Ljubljani, Dunajska cesta.

Želodečnemu prehlajenju, zlatenici, ako se komu hoče vzdigati, ako boli koga glava (če to ne izvira iz želodeca), proti zgagi, ako se dela komu kamen in nabira sluz, proti želodečnemu krču in zaprtju, ako je želodec pokvarjen z jedjo in pijačo, proti glitavi, proti boleznim na vranici, jetrih in proti zlati žili, in v različnih mrzlicah. Cena 1 steklenice 20 kr.

Francova esenca, ki jo izdeluje G. Piccoli, je lekar »pri angelji« v Ljubljani, na Dunajski cesti, je narejena iz rož, je pomagala že tisočim ljudem, kakor je razvidno iz zahvalnih pisem, ki jih izdelovalec dobiva. Ta esenca ozdravi bolezní v želodcu in trebuhu, krč, božjast, trebušno in premenjavno mrzlico, zabas-nje, hemorojide, zlatenico itd., ki so vse nevarne, če se v pravem času ne ozdravi. 1 steklenica 10 kr.

Antirheumon, pripravil G. Piccoli, lekar »pri angelji« v Ljubljani, na Dunajski cesti. Najboljše zdravilo proti prehlajenju, kostobolji, hromoti delavnih ču-t-nic, bolečinam v križi in v prsih, prehladnim bolečinam v glavi in v zobeh. Cena 1 steklenice 40 kr.

Najboljše in najvplivnejše pravo norveško pihumeljevo jetrno olje proti mramorici, rhabitisi, pljučnici, kašlju itd., v steklenicah a 60 kr., 10 steklenic 5 gld. z železnim jodirjem združeno (posebno vplivno pri malokrvnih in kjer treba čiščenje krvi) v steklenicah a 1 gld., 10 steklenic 8 gld. Vsa naročila gredó v lekarno Piccoli »pri Angelju«, Ljubljana, dunajska cesta, velika zaloga najboljših alopatičnih in homeopatičnih zdravil, zdravilstvenih posebnosti, rudniških vod, dišav. (24-3)

Krojač Anton Bonne

se je preselil dne 24. avgusta 1882 na »Piazza S. Caterina« Nr. 1, prvo nadstropje (blizu gostilne »Eiskeller«.) 12-12

Čudovite kapljice

Sv. Antona Padovanskega.

To priprosto in naravno zdravilo je prava dobrodelna pomoč in ni traba mnogih besedi, da se dokaže njihova čudovita moč. Česa se lahko nekoliko dni, olajšajo in preženejo prav kmalu najtridovratna želodečne bole-sti. Prav izvrstno vtrazujejo zoper hemorojide, proti boleznim na jetrih in na vranici, proti črevesnim boleznim in proti zlistam, pri ženskih mesečnih nadležnostih, zoper belu tok, božjast, zoper srecopok ter štatio pokvarjene kri. Ona ne preganjajo samo omenjenih bolezni, ampak nas obvarujejo tudi pred vsako boleznijo. (10-7)

Prodajajo se v vseh glavnih lekarnah na svetu; za naročbo in pošilj-ljavo pa edino v lekarni Cristofolotti v Gorici, v Trstu v lekarni G. Zanetti in G. B. Rovis in G. B. Foraboschi. Ena steklenica stane 30 novcev.

Odklikovano s sreberno medaljo na tržaški razstavi.

Najnovejši patent-hlačniki!

Najbolje praktični, primerni, elegantni!

Dom. Schönbaumsfeld-ovega sina

na Dunaju.

Na prodaj pri vseh trgovcih na veliko in skoraj pri vseh na drobno, v avstro-ogr-skej državi.

Prosi se, dobro paziti na izdelavo.

12-11

Nagla in gotova pomoč za želodečne bolezni i njih nastopke.

Ohranitev zdravja

je odvisna zgolj od ohranitve in pospeševanja dobrega prebavljanja, ker ta je glavni pogoj zdravja in telesnega in dušnega dobrega čutenja. Najbolj potrjeno DOMACE ZDRAVILLO, prebavljanje vrediti, doseči primerno mešanje krvi, odpraviti pokvarjene i nezdrave krvne dele, to je uže več let sploh znani in priljubljeni

dr. Rosa življenski balzam.

Napravljen iz najboljših, zdravniško najkrepkejših zdravil-skih zelišč, potrjen je posebno kakor gotova pomoč pri vseh slabostih prebavljanja, posebno pri presedanju, po kilem dišečim riganju, napenjanju, blavanju, pri bolečinah v telesu in želodcu, želodečnem krču, prenasajanju želodca z jedmi, zasliženju, krvnem navalu, hemoroidah, ženskih boleznih, boleznih v črevih, hipohondriji in melanholiji (vseled slabega prebavljanja); on oživlja vso delatnost prebavljanja, dela zdravo in čisto kri in bolno telo dobiva zopet poprejšno moč in zdravje. Vsled te izvrstne moči je postal gotovo in potrjeno ljudsko domače zdravilo ter se sploh razširil.

1 steklenica 50 kr., dvojna steklenica 1 gld. Na tisoče pohvalnih pisem lahko vsak pregleda. Pošilja se na frankirana pisma proti povzetju zneska na vse strani.

Gospod B. Fragner v Pragi!

Hvaležnosti navdan spoznam za svojo najsvetlejšo dožnost, Vam naznaniti, da se je dr. Rosa-ov življenski balzam, katerega ste mi poslali pri mojej sedem letnej bolezni na čutnicah in slabem prebavljanju prav posebno dobro obnesel, tako da sem uže popolnoma zdrav. — Uže celo leto nisem mogel opraviti svojega poklica opravljati, 6 mesecev bil sem v dunajski bolnišnici, — pa vse ni nič pomagalo, — samo to čez vse dobro zdravilo me je rešilo mojega hudega in nestrpljivega trpenja. Zato raj sprejmite moje najgorkeje zahvalo in prosim mi še 2 steklenici dr. Rosa-ovega zdravilnega balzama poslati.

St. Egid am Newwald (v nižje Avstr.)

Cajetan Strohmayr l. r.

Prespoštovani Gospod!

S hvaležnim priznavanjem Vam naznanjam, da mi je Vaš dr. Rosa življenski balzam v mojej 8 mesecev trajajočej bolezni, to je klanje v levih prsih, ki je bilo združenju s hudim napenjanjem in želodečnim krčem, popolnoma pomagal.

Od tistega časa, kar rabim to zdravilo, popolnoma sem zdrav in so dobro čutili, kar pri vsej zdravniški pomoči nisem mogel doseči. Sprejmite tedaj, blagorodni Gospod, moje rečno zahvalo, in priporočam to zdravilo vsem onim, ki imajo enake bolezni.

Trnčny Oujezd.

Josip Tyrl, sodar.

Svarjenje!

Da se izogne najljubim napakam, zato prosim vse p. n. gg. naroč-nike, naj povsod izrečno dr. Rosov življenski balzam iz lekarn B. Fragner-ja v Pragi zahtevajo, kajti opazil sem, da so naročniki na več krajih dobili neuspešno zmes, ako so zahtevali samo življenski balzam, in ne izrečno dr. Rosovega življenskega balzama.

Pravi dr. Rosov življenski balzam

dobi se samo v glavnej zalogi izdelavalca B. Fragner-ja, lekarna v čr-nemu orlu v Pragi, Ekele der Spornergasse Nr. 205-3.

V Trstu: P. Prendini, G. Foraboschi, Jak. Serravallo in Ed. von Leitnerburg, lekarničarji.

V Gorici: G. Cristofolotti, lekarničar; G. R. Pantoni, lekarničar;

V Ogolji: Damaso d'Elia.

V Zagrebu: Sign. Mitlbach, lekarničar.

Vse lekarnice in večje trgovine z materialnim blagom v Avstro-Ogrskej imajo zalogo tega življenskega balzama.

Tam se tudi dobi:

Pražko domače mazilo

zoper bule, rane in vnetje vsake vrste.

Ako se ženam prsa vnamejo, ali strdijo, pri bolah vsake vrste, pri turih, gnojnih tokih, pri črvi v prstu in pri nohtanji, pri zlezah, oteklinah, pri izmaščenju, pri morski (mrtili) kosti zoper revmatične oteklino in putiko, zoper kronično vnetje v kolenih, rokah, v ledji če si kdo nogo spahne, zoper kurja ocesa in potne noge, pri razkopanih ro-kah, zoper lišaje, zoper oteklino po piku mrčesov, zoper tekoče rane, odprta noga, zoper raka in vneto oko ni boljšega zdravila, ko to mazilo.

Zaprte bule in oteklino se hitro ozdravijo; ker pa ven teče, potegne mazilo v kratkem čas gnojico na-se, in rano ozdravi. — To mazilo je zato tako dobro, ker hitro pomaga in ker se na njem rana p-r-j ne zaceli dokler ni vse bolna gnojica ven potegnena. Tudi zabrani rasti divjea mesa in obvaruje pred smotom (črnim prasadom); tudi bolečino to hladilno mazilo pospeši. — Odprta in tekoče rane se morajo z mlačno vodo umiti potem še le se mazilo nanje pripleti. 15-10

Škatljica se dohoda po 25 in 35 kr.

Balzam za uho.

Skušeno in po mnogih poskusih kot najzanesljivejšo sredstvo zna-no, odstrani naglušnost in po njem se dobi tudi popolno uže zgubljeni sluh. 1 steklenica 1 gld. a. v.